

واکاوی تطبیقی حقوق کارگران مهاجر در عرصه حقوق بین الملل با تأکید بر حقوق مالی و اجتماعی

یاشار طاهری^۱ و گلسا رشیدپور^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۶/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۷/۲۵

چکیده

مهاجرت کارگران از زمان های بسیار دور به اشکال مختلف فردی و جمعی وجود داشته است شرایطی همچون جنگ‌ها و بحران های عظیم، کمبود عرضه‌ی کار در یک منطقه و نیاز به تقاضا در دیگر مناطق و ... باعث تشدید مهاجرت در مقیاس وسیعی در عصر حاضر شده‌اند. کشورهای مبدأ، عبور دهنده و مقصد کارگران مهاجر، در برابر آنان دارای وظایفی هستند که موظف به رعایت آن هستند. در این بین کشورهای مقصد که محل اقامت کارگران مهاجر هستند دارای مسئولیت‌های بیشتری هستند که عدم رعایت آن وظایف، می‌تواند زمینه‌ساز مسئولیت بین‌المللی آن‌ها شود. از این رو در این تحقیق تمرکز بر حقوق اقتصادی و اجتماعی و کارگران مهاجر است. یافته‌های تحقیق بیان گر این است که کشورها متعهد هستند که با کارگران مهاجر به‌گونه‌ای رفتار کنند که این افراد در مقایسه با کارگران متبوع آن کشور از حقوق، مزایا و فرصت‌های کمتری برخوردار نباشند و میان کارگران مهاجر نیز هیچگونه تبعیضی بر مبنای ملیت، نژاد، مذهب، جنسیت، روا داشته نشود. برای نگارش این مقاله بنا بر ماهیت آن از روش کتابخانه‌ای و تحلیلی-توصیفی استفاده شده است.

کلید واژه‌ها: حقوق بین‌الملل کار، سازمان بین‌الملل کار، کارگران مهاجر، مهاجرت.

استناد فارسی (شیوه‌ی APA ویرایش ششم، ۲۰۱۰؛ شیوه‌ی APSA)

طاهری، یاشار؛ رشیدپور، گلسا (زمستان ۱۴۰۲). «واکاوی تطبیقی حقوق کارگران مهاجر در عرصه حقوق بین‌الملل با تأکید بر حقوق مالی و اجتماعی». پژوهشنامه تاریخ، سیاست و رسانه، سال ششم، شماره‌ی چهارم، پیاپی ۲۴، صص ۱۱۷-۱۴۶.

^۱. پژوهشگر همکار اندیشکده مطالعات راهبردی کریمه شیراز، دکترای حقوق خصوصی، مدرس و مربی، گروه حقوق، موسسه آموزش عالی آپادانا شیراز، شیراز، ایران. ایمیل: yashartahary@gmail.com

^۲. دانش آموخته حقوق مؤسسه آموزش عالی آپادانا شیراز، شیراز، ایران. ایمیل: yashartahary@gmail.com
کپی‌رایت © ۲۰۱۰، ایسک (اندیشکده مطالعات راهبردی کریمه شیراز). این متن، مقاله‌ای برای دسترسی آزاد است که با توجه به استاندارد بین‌المللی CCA (Creative Commons Attribution) نسخه 4.0 توزیع شده است و به دیگران اجازه می‌دهد این اثر را با باریگری کنند، آن را با دیگران به اشتراک بگذارند و مطالب را اقتباس کنند.

۱. مقدمه

امروزه کشورها با پدیده مهاجرت در شکل مهاجرپذیر، مبدأ مهاجر و یا راه ترانزیت مهاجر درگیر می‌باشند. نه تنها مهاجران در ۴۵ سال گذشته دو برابر شده است بلکه مهاجرت غیرقانونی نیز در مرزهای بین‌المللی به‌طور فزاینده‌ای گسترش یافته است. مهاجران از نظر حقوقی دارای وضعیت‌های مختلفی می‌باشند. مهاجرانی که به شکل قانونی در کشورها با داشتن مدرک معتبر و ثبت شده زندگی و کار می‌کنند، در کنار آنان مهاجرانی که فاقد مدارک مورد نیاز و معتبر می‌باشند نیز وجود دارند. به این‌ها باید افرادی که به‌صورت قاچاق و از طریق شبکه‌های بین‌المللی به کشورهای دیگر وارد می‌شوند را نیز اضافه کرد (مصفا، ۱۳۸۷).

مهاجرت‌ها ناشی از شرایط نامساعد زندگی و گریز از یک مکان بوده و مهاجرت به مکان‌های دارای شرایط مساعدتر صورت گرفته است. در دنیای امروز شرایطی از قبیل جنگ، ناامنی، بیماری، قحطی، جست و جو برای امنیت و جایی برای زندگی، باعث تشدید مهاجرت انسان‌ها در حجم وسیعی شده است. بنابراین پرداختن به موضوع حقوق اقتصادی و اجتماعی کارگران مهاجر از دغدغه‌های مهم شده به‌خصوص این پدیده در شرایطی است که بیکاری به‌عنوان یک معضل بزرگ اجتماعی عامل ناهنجاری‌های متعددی در جوامع شده و حساسیت جامعه‌ی جهانی را برانگیخته و تبدیل به یکی از دل‌مشغولی‌های دولتمردان شده است. مطابق قوانین و مقررات بین‌المللی، مهاجران نیز همانند همگی انسان‌ها از تمامی حقوق انسانی برخوردارند. که در این زمینه اسناد بین‌المللی متعددی به تصویب رسیده است (حلوانی، ۱۳۹۵). لذا ما در این مقاله قصد داریم پی ببریم که کارگران مهاجر دارای چه حقوق اقتصادی و اجتماعی می‌باشند؟

بیشتر از هر زمان دیگری در تاریخ مردم در حال حرکت هستند. در حال حاضر حدود ۲۳۲ میلیون مهاجر بین‌المللی در سراسر جهان وجود دارد. جستجو برای شرایط زندگی و کار بهتر، نابرابری‌های فزاینده بین کشورها و درون کشورها، تبعیض و سایر نقض حقوق بشر، فقر، تخریب محیط زیست، درگیری و خشونت، و همچنین تقاضاهای بازار کار، همچنان مهاجران را به سوی مرزهای بین‌المللی سوق داده و می‌کشاند. برآوردها حاکی از آن است که مهاجرانی که در وضعیت نامنظم قرار دارند، ۱۵ تا ۲۰ درصد از کل مهاجران بین‌المللی را تشکیل می‌دهند، یعنی ۳۰ تا ۴۰ میلیون نفر در سراسر جهان. برخلاف تصور عمومی، چنین مهاجرانی فقط بین جنوب و شمال حرکت نمی‌کنند. طی دهه‌های اخیر مهاجرت به جنوب به جنوب افزایش یافته است و تحقیقات نشان می‌دهد که بسیاری از این مهاجران در وضعیت نامنظمی قرار دارند (فریدونی، ۱۳۹۳).

اکثریت مهاجران در موقعیت‌های نامنظم از طریق کانال‌های منظم وارد کشورهای مقصد خود می‌شوند و تنها متعاقباً وضعیت نامنظمی را به دست می‌آورند، برای مثال با ماندن بیش از حد مجوزهای خود. فقط اقلیت کوچکی به‌طور مخفیانه از مرز عبور می‌کنند. با این حال، بسیاری از

گفتمان‌های رایج و حتی رسمی در مورد مهاجرت غیرقانونی تحت سلطه یک پارادایم امنیتی است که به دنبال «مبارزه کردن» با مهاجرت غیرقانونی، اغلب از طریق اقدامات کنترل مرزی سخت و جرم انگاری مهاجران غیرقانونی است.

در حالی که هیچ تعریف پذیرفته شده جهانی برای این اصطلاح وجود ندارد، «مهاجرت غیرقانونی» به حرکت مهاجران بین‌المللی اشاره دارد که بدون مجوز صحیح وارد یا اقامت در یک کشور می‌شوند. اصطلاحات دیگری که معمولاً برای توصیف مهاجران در شرایط نامنظم استفاده می‌شود عبارتند از: «غیرقانونی» و «غیر مجاز».

کنوانسیون بین‌المللی حمایت از حقوق کلیه کارگران مهاجر و اعضای خانواده آن‌ها می‌گوید:

الف) در صورتی که به آن‌ها اجازه ورود، اقامت و انجام فعالیتی با دستمزد در کشور محل کار را بر اساس قوانین آن کشور و موافقتنامه‌های بین‌المللی که آن دولت به آن‌ها وابسته است، به‌عنوان مستند یا در وضعیت عادی تلقی می‌شوند.

ب) در صورت عدم رعایت شرایط مندرج در جزء الف) این ماده (ماده ۵) غیر مستند یا در وضعیت نامنظم تلقی می‌شوند (پورعزیزی مردخه، ۱۳۹۰).

گروه مهاجرت جهانی، یک نهاد بین‌سازمانی متشکل از ۱۶ سازمان ملل متحد و سایر نهادهای بین‌المللی که در زمینه مهاجرت کار می‌کنند، «مهاجر غیرقانونی» را به‌عنوان «هر فردی که به دلیل ورود بدون مدرک یا انقضای ویزای خود فاقد وضعیت قانونی است» تعریف می‌کند. در یک کشور ترانزیت یا میزبان این اصطلاح در مورد مهاجرانی که قوانین پذیرش یک کشور را نقض می‌کنند و هر شخص دیگری که مجاز به ماندن در کشور میزبان نیست اعمال می‌شود.

مهاجرت غیرقانونی پدیده‌ای پیچیده است و داده‌های مربوط به مهاجرت‌های نامنظم و مهاجران غیرقانونی محدود است. اکثر سیستم‌های داده‌های رسمی نمی‌توانند تعداد یا شرایط مهاجران را شناسایی کنند، و بسیاری از داده‌های بین‌المللی در مورد مهاجرت به‌طور دقیق برای مهاجران غیرقانونی حساب نمی‌شوند. برخی از داده‌ها در مورد آن دسته از مهاجران غیرقانونی که بازداشت شده‌اند یا به‌طور دیگری در معرض اقدامات دولت هستند - مانند دستگیری‌ها در نقاط کنترل مرزی، تعداد بازداشت‌های مهاجر و ارقام بازگشتی - در دسترس است، اما این به ندرت نشان‌دهنده کل جمعیت مهاجر غیرقانونی است. مهاجران غیرقانونی به ندرت در سرشماری‌های جمعیت گنجانده می‌شوند، که همچنان منبع اصلی آماری اطلاعات در مورد جمعیت‌های مهاجر است (Ratha, 2007).

۲. بیان مسأله

برای تعیین اینکه آیا آن‌ها به تعهدات خود در معاهده عمل می‌کنند و برای اطمینان از اینکه رفتار آن‌ها باعث ایجاد نابرابری در برخورداری از حقوق بشر نمی‌شود، دولت‌ها موظفند اثرات سیاست‌ها و اقدامات خود از جمله سیاست‌های اجتماعی خود را زیر نظر داشته باشند. برای انجام این کار، آن‌ها موظفند داده‌های تفکیک شده را جمع‌آوری کنند. در واقع، کنوانسیون شماره ۱۴۳ در مورد مهاجرت در شرایط سوء استفاده و ترویج برابری فرصت‌ها و رفتار با کارگران مهاجر سازمان بین‌المللی کار (ILO) صراحتاً به کشورها دستور می‌دهد که اطلاعات در مورد حضور کارگران مهاجر مرد و زن شاغل غیرقانونی جمع‌آوری کنند (پورعزیزی مرده، ۱۳۹۰).

کمیته حقوق کودک اشاره کرده است که فقدان اطلاعات در مورد کودکان در زمینه مهاجرت مانع طراحی، اجرا و نظارت بر سیاست‌های عمومی برای حمایت از حقوق اقتصادی و اجتماعی کودکان مهاجر می‌شود. به‌عنوان مثال، هیچ ارقام قابل اعتمادی در مورد تعداد کودکان در یک موقعیت نامنظم وجود ندارد. کمیته توصیه کرده است که رسیدگی به فقدان ارقام و تخمین‌های ملی در مورد مهاجران غیرقانونی، به ویژه کودکان مهاجر غیرقانونی، باید در اولویت بالاتری از سوی همه مسئولین مربوطه قرار گیرد، از جمله در موارد: تقویت جمع‌آوری داده‌های تفکیک شده، با تدابیر حفاظتی برای جلوگیری از سوء استفاده. از چنین داده‌هایی؛ حصول اطمینان از اینکه خانوارهای متأثر از مهاجرت در سیستم‌های آماری و داده‌های محلی و همچنین استانداردهای زندگی، هزینه‌ها و نیروی کار نماینده ملی شناسایی شده‌اند. و اطمینان از اینکه مسئولیت نظارت بر وضعیت کودکان مهاجر توسط همه کشورهای درگیر، یعنی کشورهای در حال گذار و مقصد، علاوه بر کشورهای مبدأ، مشترک است.

کمیته حمایت از حقوق همه کارگران مهاجر و اعضای خانواده‌های آن‌ها همچنین نسبت به فقدان داده‌ها در مورد وضعیت مهاجران غیرقانونی، از جمله در مورد ثبت نام مدارس ابراز نگرانی کرده است، زیرا این امر ممکن است مانع از ارزیابی و رسیدگی دولت‌ها به وضعیت مهاجران شود (فریدونی، ۱۳۹۳).

شکلی که مهاجرت غیرقانونی به خود می‌گیرد تحت تأثیر ترکیب پیچیده‌ای از عوامل، شامل منافع فردی مهاجران و کارفرمایان، منافع اقتصادی گسترده‌تر، منافع سیاسی، نگرانی‌های امنیتی، و چارچوب‌های قانونی و هنجاری است. در سال ۲۰۰۵، کمیسیون جهانی مهاجرت بین‌المللی خاطر نشان کرد: مسأله مهاجرت غیرقانونی به طور جدایی ناپذیری با امنیت انسانی مرتبط است. بسیاری از افرادی که به شیوه‌ای نامنظم مهاجرت می‌کنند این کار را انجام می‌دهند زیرا کشورهای خود تحت تأثیر درگیری‌های مسلحانه، بی‌ثباتی سیاسی و افول اقتصادی قرار گرفته‌اند. در سراسر جهان، کانال‌های قانونی برای مهاجرت به طور کلی ناکافی است و آن‌هایی که وجود دارند اغلب

دشوار است. مسیرهای زیادی برای ورود مهاجران غیرقانونی وجود دارد، از جمله پناهجویان رد شده ممکن است به دلیل ترس از نقض حقوق بشر نتوانند به کشورهای مبدأ خود بازگردند، رویه‌های بوروکراسی سنگین و پرهزینه می‌تواند باعث از دست دادن ناخواسته یا لغو وضعیت عادی شود (Lavenex, 2001).

در کشورهایی که مجوزهای کار و اقامت با اشتغال مرتبط است، مهاجران در هنگام فرار از کارفرمایان متخلف احتمالاً غیرقانونی می‌شوند. در برخی شرایط، یک مهاجر ممکن است متوجه شود که هم در وضعیت عادی و هم در وضعیت نامنظم قرار دارد، برای مثال اگر با ویزا برای پیوستن به اعضای خانواده وارد کشوری شده است، اما متعاقباً به دلایل مالی مجبور به یافتن شغل با وجود نداشتن کار شود. مجوز مهاجران ممکن است آگاهانه تصمیم بگیرند که به دنبال کانال‌های ورود نامنظم باشند تا به خانواده خود بپیوندند یا به دنبال کار باشند. کودکان اغلب خود را در یک موقعیت نامنظم می‌یابند زیرا وضعیت آن‌ها به وضعیت والدینشان مرتبط است و کودکانی که از والدین مهاجر در کشورهای مقصد خود متولد می‌شوند اغلب وضعیت نامنظم خود را به ارث می‌برند (Ratha, 2007).

۳. پیشینه پژوهش

درباره‌ی موضوع حقوق اقتصادی و اجتماعی کارگران مهاجر تاکنون مطالعات پراکنده‌ای توسط پژوهشگران حوزه حقوق عمومی صورت گرفته است که در ادامه به تعدادی از آن‌ها اشاره می‌شود:

۱. پایان‌نامه‌ی بررسی حقوق کارگران مهاجر از دیدگاه سازمان بین‌المللی کار با نگاهی تطبیقی به نظام حقوقی ایران نوشته‌ی احمد فریدونی در سال ۱۳۹۳ بیانگر این موضوع است که در قوانین داخلی ایران، کارگران مهاجر قانونی از حقوق و مزایایی همچون یک کارگر داخلی برخوردار می‌شوند، اما کارگران مهاجر غیرقانونی از هیچ حقوقی بهره‌مند نمی‌شوند. ناکافی بودن قوانین داخلی در زمینه‌ی مهاجرت و عدم الحاق دولت ایران به برخی مقوله‌نامه‌های سازمان بین‌المللی کار، نشان از نبود سازوکارهای قانونی قوی برای حمایت از این طبقه دارد.

۲. پایان‌نامه‌ی اشتغال اتباع بیگانه در نظام حقوقی ایران و مطالعه‌ی آن در اسناد بین‌المللی نوشته‌ی سیمین دخت کاظم زاده هوجقان در سال ۱۳۹۴ که به ارزیابی اشتغال اتباع بیگانه در نظام حقوقی ایران و اسناد بین‌المللی پرداخته که با توجه به سرعت افزایش جمعیت این افراد، پیمان‌ها و مقوله‌نامه‌هایی در سطح بین‌المللی در جهت حمایت از آن‌ها نوشته شده و به تحلیل آن‌ها می‌پردازد.

۳. پایان‌نامه‌ی مهاجرت بین‌المللی و حقوق بشر نوشته‌ی فاطمه پورعزیزی مردخه در سال ۱۳۹۰ به این نکته اشاره دارد که هر چند اهداف کلی مورد نظر مقوله‌نامه‌های کارگران مهاجر سازمان بین‌المللی کار بدست آمده‌اند اما در هنگام تصویب این اسناد نیز دولت‌ها با تصویب بسیاری از استانداردها برای بیگانگان مخالفت می‌کنند.

۴. مبانی نظری

دولت و مجلس در سال‌های اخیر اقداماتی در جهت ساماندهی حضور کارگران خارجی غیرمجاز در کشور انجام داده‌اند که در ادامه به پنج طرح و لایحه اشاره می‌شود.

- طرح ساماندهی اتباع بیگانه
 - طرح اصلاح مواد ۱۵ و ۱۶ قانون ورود و اقامت اتباع خارجی در سال ۱۳۹۷
 - لایحه مبارزه با قاچاق انسان و اعضای بدن و مجازات عبور دهندگان غیرمجاز افراد از مرزهای کشور
 - طرح ساماندهی اتباع غیرمجاز در سال ۱۳۹۹
 - طرح اصلاح مواد ۱۵ و ۱۶ قانون ورود و اقامت اتباع خارجی در سال ۱۴۰۰
- با توجه به مباحث ارائه شده، پیشنهادهای زیر جهت بهبود وضعیت ارائه می‌گردد.

- راه اندازی سامانه برخط در جهت صدور روایدی کاری در مبدأ کشور افغانستان براساس نیاز کارفرمایان ایرانی و با هدف قانونمند ساختن حضور مهاجران افغانستانی غیرمجاز با جمعیت تخمینی بالغ بر یک میلیون نفر.
- فراهم ساختن امکان ورود زمینی از مبادی رسمی کشور برای افراد حائز روایدی کاری و رفع محدودیت ورود هوایی
- پیگیری جهت تصویب لایحه «مبارزه با قاچاق انسان و اعضای بدن و مجازات عبوردهندگان غیرمجاز افراد از مرزهای کشور» و تشدید مجازات در مورد کسانی که علیرغم تسهیلات ایجاد شده در دو بند فوق به تردد غیرمجاز به ایران اقدام نمایند و ایرانیانی که در این امر به انحای مختلف به آنان یاری می‌رسانند (Ratha, 2007).
- تقویت پاسگاه‌های مرزی و مسیر قاچاقبران مهاجر و اردوگاه‌های اداره کل امور اتباع و مهاجرین خارجی و همچنین توانمندسازی و ارتقای مهارت کارگران ایرانی بی سواد و کم سواد از عواید حاصل از مالیات دریافتی از درآمد صدور روایدی کاری اجرای طرح‌های مبادله‌ای نیروی کار بین ایران و افغانستان با توجه به عدم تشابه بازار کار دو

کشور تا ظرفیت انسانی موجود در راستای توسعه و شکوفایی اقتصاد دو کشور به کار گرفته شوند.

مهاجران غیرقانونی صرف نظر از اینکه چگونه به وضعیت نامنظم دست یافته‌اند، به طور نامتناسبی در معرض نقض حقوق بشر قرار دارند. در سال ۲۰۱۰، گروه جهانی مهاجرت نگرانی عمیق خود را در مورد حقوق بشر مهاجران بین‌المللی در یک وضعیت نامنظم در سراسر جهان ابراز کرد و به این نتیجه رسید که آن‌ها بیشتر با تبعیض، طرد، سوء استفاده و استثمار مواجه می‌شوند. این گروه خاطرنشان کرد که وضعیت نامنظمی که ممکن است مهاجران بین‌المللی در آن قرار بگیرند، نباید آن‌ها را از انسانیت و حقوق انسانی شان محروم کند (Ramji, 2014).

با این حال، در سراسر جهان، مهاجران غیرقانونی با بسیاری از موارد نقض حقوق اساسی انسانی خود مواجه هستند. آن‌ها به دلیل سیاست‌های محدودکننده بازداشت مهاجرت، اغلب تحت بازداشت خودسرانه و طولانی‌مدت قرار می‌گیرند و می‌توانند تحت شرایط نامناسب بازداشت قرار گیرند. طبق قانون یا مقررات اداری، بسیاری از دسترسی به مراقبت‌های بهداشتی عمومی، مسکن و مسکن مناسب، آموزش و تامین اجتماعی ضروری محروم هستند. کودکان مهاجر غیرقانونی ممکن است از نظر قانونی یا عملی نتوانند به مدرسه بروند. مهاجران غیرقانونی اغلب واجد شرایط دریافت مراقبت‌های بهداشتی کافی یا مسکن مناسب نیستند و ممکن است اجازه دریافت نکنند.

برای استفاده از حق آزادی تشکل، بسیاری احساس می‌کنند وقتی قربانی جنایت می‌شوند یا فرزندان خود را به مدرسه نمی‌فرستند نمی‌توانند به پلیس اطلاع دهند، زیرا از اخراج شدن می‌ترسند (فریدونی، ۱۳۹۳).

علاوه بر این، اکثر مهاجران غیرقانونی که مجبور به ماندن در حاشیه جامعه هستند و اغلب از اقتصاد رسمی طرد می‌شوند، در بخش‌های کم‌مهارت و غیرقابل تنظیم بازار کار، در مشاغل که اغلب کشیف، خطرناک و دشوار هستند، کار می‌کنند. آن‌ها ممکن است به سایر اعضای خانواده بپیوندند که قبلاً در این بخش‌ها کار می‌کنند. شرایط کار آن‌ها اغلب خطرناک است و از حقوق کاری خود حمایت اندکی دارند یا اصلاً حمایت نمی‌کنند. آن‌ها اغلب در معرض شرایط استثمارگری، از جمله خشونت، شکنجه و کار اجباری هستند و به دلیل وضعیت نامنظم خود، به چاره‌جویی اندک مراجعه می‌کنند (WANG, 2012).

با این حال، استراتژی‌ها یا برنامه‌های اقدام ملی در مورد مسکن عمومی، مراقبت‌های بهداشتی یا آموزش به ندرت وضعیت و نیازهای مهاجران غیرقانونی آسیب‌پذیر را در نظر می‌گیرند. چنین سیاست‌هایی به ندرت کمک‌های اساسی مهاجران به جامعه و اقتصاد یا راه‌های متعددی را که ممکن است از آن‌ها حقوق انسانی خود را محروم کنند، در نظر می‌گیرند.

مقامات دولتی همچنین اغلب تصور می‌کنند که تضمین حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی آن‌ها را ملزم به ارائه خدمات بهداشتی رایگان، آب، آموزش، غذا و سایر کالاها و خدمات می‌کند. دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد (OHCHR) با اشاره به اینکه چارچوب حقوق بشر همیشه دولت را ملزم به ارائه کمک‌های اجتماعی نمی‌کند، خاطرنشان کرد: «همانطور که اعلامیه جهانی حقوق بشر بیان می‌کند، همه در صورت بیکاری، بیماری، کهولت سن یا سایر کمبودهای معیشتی در شرایطی که خارج از کنترل اوست، حق برخورداری از تأمین اجتماعی را دارد. با این حال، این همیشه به معنای برخورداری از یک جزوه نیست. امنیت اجتماعی باید از زندگی مردم در موقعیت‌های ناامیدکننده جلوگیری کند و به آن‌ها کمک کند که دوباره روی پای خود بازگردند تا به آن‌ها فرصت‌هایی برای آزادی و مشارکت اعضای جامعه بدهد.» این امر مستلزم آن است که کشورها مجموعه‌ای از اقدامات را در نظر بگیرند، از ارائه مزایا به آن‌ها. رفع موانع اجتماعی که مانع مشارکت همه جانبه همگان در زندگی اقتصادی و اجتماعی است.

مهاجران اغلب، اغلب بی‌اساس، به دلیل گرفتن شغل از مردم محلی، فشار بیش از حد سیستم‌های بهداشت عمومی و پرش صف‌های مسکن محکوم می‌شوند. مکانیسم‌های حقوق بشر نگرانی خود را در مورد تجدید حیات احزاب سیاسی با ایدئولوژی‌ها و برنامه‌های بیگانه‌هراسی که به تبعیض و خشونت دامن می‌زنند، ابراز کرده‌اند. علیه مهاجران، سرزنش آن‌ها به دلیل ناامنی و مشکلات اجتماعی-اقتصادی. تصور نادرست گسترده در مورد مقیاس و ماهیت مهاجرت می‌تواند به تعصب و بیگانه‌هراسی کمک کند. این واقعیت که امروزه مهاجرت جنوب به جنوب تقریباً به اندازه مهاجرت به شمال از جنوب رایج است و حدود یک سوم از کل مهاجران از جنوب جهانی منشأ گرفته و در آن زندگی می‌کنند، به ندرت به صفحه اول روزنامه‌ها می‌رسد. نظرسنجی‌های افکار عمومی نشان می‌دهد که تعداد مطلق مهاجران در جوامع مقصد بیش از حد برآورد شده است (De Haas, 2005).

پژوهش‌گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

رتال جامع علوم انسانی

۵. سازمان جهانی کار^۱

سازمان بین‌المللی کار (ILO) یک آژانس سازمان ملل متحد است که وظیفه آن پیشبرد عدالت اجتماعی و اقتصادی از طریق تعیین استانداردهای بین‌المللی کار است. این سازمان در اکتبر ۱۹۱۹ تحت جامعه ملل تأسیس شد و اولین و قدیمی‌ترین آژانس تخصصی سازمان ملل است. ILO دارای ۱۸۷ کشور عضو است: ۱۸۶ کشور از ۱۹۳ کشور عضو سازمان ملل به اضافه جزایر کوک. مقر آن در ژنو، سوئیس، با حدود ۴۰ دفتر میدانی در سراسر جهان است و حدود ۳۳۸۱ کارمند در ۱۰۷ کشور،

^۱. International Labour Organization

که ۱۶۹۸ نفر از آن‌ها در برنامه‌ها و پروژه‌های همکاری فنی کار می‌کنند (پورعزیزی مردخه، ۱۳۹۰).

هدف استانداردهای کار *ILO* تضمین کار قابل دسترس، سازنده و پایدار در سرتاسر جهان در شرایط آزادی، برابری، امنیت و کرامت است. آن‌ها در ۱۸۹ کنوانسیون و معاهده بیان شده‌اند که هشت مورد از آنها طبق اعلامیه ۱۹۹۸ در مورد اصول و حقوق اساسی در کار به عنوان اساسی طبقه بندی شده‌اند. آنها با هم از آزادی تشکل و به رسمیت شناختن مؤثر حق چانه زنی دسته جمعی، حذف کار اجباری یا اجباری، لغو کار کودکان، و رفع تبعیض در رابطه با شغل و شغل حمایت می‌کنند. سازمان بین‌المللی کار یکی از مشارکت‌کنندگان عمده در قانون کار بین‌المللی است.

در سیستم سازمان ملل متحد، سازمان دارای ساختار سه جانبه منحصر به فردی است: همه استانداردها، سیاست‌ها و برنامه‌ها نیازمند بحث و تأیید نمایندگان دولت‌ها، کارفرمایان و کارگران هستند. این چارچوب در سه نهاد اصلی *ILO* حفظ می‌شود: کنفرانس بین‌المللی کار، که سالانه برای تدوین استانداردهای بین‌المللی کار تشکیل جلسه می‌دهد. هیئت حاکمه که به عنوان شورای اجرایی عمل می‌کند و در مورد سیاست و بودجه آژانس تصمیم‌گیری می‌کند. و اداره بین‌المللی کار، دبیرخانه دائمی که سازمان را اداره می‌کند و فعالیت‌ها را اجرا می‌کند. دبیرخانه توسط مدیر کل، گای رایدر از بریتانیا، که توسط هیئت حاکمه در سال ۲۰۱۲ انتخاب شد، رهبری می‌شود (Lavenex, 2001).

۵-۱. حاکمیت، سازمان و عضویت

برخلاف دیگر آژانس‌های تخصصی سازمان ملل، سازمان بین‌المللی کار (*ILO*) یک ساختار حکومتی سه‌جانبه دارد که دولت‌ها، کارفرمایان و کارگران ۱۸۷ کشور عضو را گرد هم می‌آورد تا استانداردهای کار، توسعه سیاست‌ها و برنامه‌ریزی را برای ترویج کار شایسته برای همه زنان و زنان ایجاد کند. مردان. این ساختار برای اطمینان از منعکس شدن نظرات هر سه گروه در استانداردهای کار، سیاست‌ها و برنامه‌های *ILO* در نظر گرفته شده است، اگرچه دولت‌ها دو برابر دو گروه دیگر نمایندگان دارند (Ratha, 2007).

۵-۲. هیئت حاکمه

هیئت حاکمه، نهاد اجرایی سازمان بین‌المللی کار است. سه بار در سال در ماه‌های مارس، ژوئن و نوامبر تشکیل جلسه می‌دهد. در مورد سیاست *ILO* تصمیم می‌گیرد، دستور کار کنفرانس بین‌المللی کار را تعیین می‌کند، پیش‌نویس برنامه و بودجه سازمان را برای ارائه به کنفرانس تصویب

می‌کند، مدیرکل را انتخاب می‌کند، از کشورهای عضو در مورد مسائل کارگری اطلاعات درخواست می‌کند، کمیسیون‌های تحقیق را منصوب می‌کند. و بر کار اداره بین‌المللی کار نظارت می‌کند.

هیئت حاکمه از ۵۶ عضو اصلی (۲۸ دولت، ۱۴ کارفرما و ۱۴ کارگر) و ۶۶ عضو معاون (۲۸ دولت، ۱۹ کارفرما و ۱۹ کارگر) تشکیل شده است.

۱۰ کرسی از کرسی‌های دولتی به طور دائم در اختیار کشورهای دارای اهمیت صنعتی است: برزیل، چین، فرانسه، آلمان، هند، ایتالیا، ژاپن، فدراسیون روسیه، بریتانیا و ایالات متحده. سایر اعضای دولت هر سه سال یک بار توسط کنفرانس انتخاب می‌شوند (آخرین انتخابات در ژوئن ۲۰۱۷ برگزار شد). اعضای کارفرما و کارگر به عنوان فردی انتخاب می‌شوند.

هند ریاست هیئت حاکمه سازمان بین‌المللی کار را در سال ۲۰۲۰ بر عهده گرفته است. آپورا چاندرا، دبیر (کار و اشتغال) به عنوان رئیس هیئت مدیره سازمان بین‌المللی کار برای دوره اکتبر ۲۰۲۰ ژوئن ۲۰۲۱ انتخاب شده است (پورعیزی مردخه، ۱۳۹۰).

۳-۵. کنفرانس بین‌المللی کار

ILO سالی یک بار کنفرانس بین‌المللی کار را در ژنو سازماندهی می‌کند تا سیاست‌های کلی *ILO* از جمله کنوانسیون‌ها و توصیه‌ها را تعیین کند. این کنفرانس که به عنوان «پارلمان بین‌المللی کار» نیز شناخته می‌شود، در مورد سیاست کلی، برنامه کاری و بودجه *ILO* تصمیم‌گیری می‌کند و همچنین هیئت حاکمه را انتخاب می‌کند.

هر کشور عضو توسط یک هیئت نمایندگی می‌شود: دو نماینده دولتی، یک نماینده کارفرما، یک نماینده کارگر و مشاوران مربوطه آن‌ها. همه آن‌ها دارای حق رای فردی هستند و همه آرا بدون در نظر گرفتن جمعیت کشور عضو نماینده برابر است. نمایندگان کارفرما و کارگر معمولاً با توافق با نماینده‌ترین سازمان‌های ملی کارفرمایان و کارگران انتخاب می‌شوند. معمولاً نمایندگان کارگران و کارفرمایان رای خود را هماهنگ می‌کنند. همه نمایندگان از حقوق یکسانی برخوردارند و ملزم به رای دادن در بلوک‌ها نیستند.

نمایندگان از حقوق یکسانی برخوردارند، آن‌ها می‌توانند آزادانه اظهار نظر کنند و هر طور که می‌خواهند رأی دهند. این تنوع دیدگاه‌ها مانع از اتخاذ تصمیمات توسط اکثریت بسیار زیاد یا به اتفاق آرا نمی‌شود (فریدونی، ۱۳۹۳).

سران کشورها و نخست‌وزیران نیز در این کنفرانس شرکت می‌کنند. سازمان‌های بین‌المللی، چه دولتی و چه سایر سازمان‌ها، اما به عنوان ناظر در آن شرکت می‌کنند.

صد و نهمین جلسه کنفرانس بین‌المللی کار از سال ۲۰۲۰ تا می ۲۰۲۱ به تعویق افتاد و به دلیل همه‌گیری کووید ۱۹ به صورت آنلاین برگزار شد. اولین جلسه در ۲۰ مه ۲۰۲۱ در ژنو برای انتخاب افسران آن بود. جلسات بعدی در ژوئن، نوامبر و دسامبر برگزار شد. جلسه صد و دهم از ۲۷ مه تا ۱۱ ژوئن ۲۰۲۲ برگزار شد (Lavenex, 2001).

۴-۵. فهرست کنوانسیون‌های سازمان بین‌المللی کار

تا جولای ۲۰۱۸، ILO، ۱۸۹ کنوانسیون را تصویب کرده بود. اگر این کنوانسیون‌ها توسط دولت‌های کافی تصویب شوند، لازم الاجرا می‌شوند. با این حال، کنوانسیون‌های ILO بدون در نظر گرفتن تصویب، استانداردهای بین‌المللی کار محسوب می‌شوند. زمانی که یک کنوانسیون لازم‌الاجرا می‌شود، برای کشورهای تصویب‌کننده تعهد قانونی ایجاد می‌کند تا مفاد آن را اعمال کنند.

هر ساله کمیته کاربرد استانداردهای کنفرانس بین‌المللی کار تعدادی از موارد ادعایی نقض استانداردهای بین‌المللی کار را بررسی می‌کند. دولت‌ها موظفند گزارش‌هایی را ارائه کنند که جزئیات انطباق خود با تعهدات کنوانسیون‌هایی را که تصویب کرده‌اند، ارائه دهند. کنوانسیون‌هایی که توسط کشورهای عضو به تصویب نرسیده‌اند، همان قوت قانونی توصیه‌ها را دارند. در سال ۱۹۹۸، هشتاد و ششمین کنفرانس بین‌المللی کار، اعلامیه اصول و حقوق اساسی در کار را به تصویب رساند. این اعلامیه شامل چهار سیاست اساسی است:

- حق کارگران برای اجتماع آزاد و چانه زنی جمعی؛
- پایان کار اجباری و اجباری؛
- پایان کار کودکان؛
- پایان تبعیض ناعادلانه بین کارگران.

سازمان بین‌المللی کار تأکید می‌کند که اعضای آن موظف هستند در راستای رعایت کامل این اصول که در کنوانسیون‌های مربوطه سازمان بین‌المللی کار گنجانده شده است، تلاش کنند. کنوانسیون‌های سازمان بین‌المللی کار که متضمن اصول اساسی است، اکنون توسط اکثر کشورهای عضو تصویب شده است (Lavenex, 2001).

۶. مهاجرت

مهاجرت در فرهنگ لغت به نقل مکان، اقدام برای ترک دیار، کوچ و اقامت در مکان دیگر اطلاق می‌شود. از دیدگاه جامعه‌شناسی، مهاجرت نیز به معنای زندگی و پیشرفت یک جمعیت بی‌حرکت و متضمن عملی با آزادی انتخاب و اساساً متفاوت از اعمال از قبیل تبعید یا بردگی است (غفاری نمین، ۱۳۹۰).

حقوق کار به مجموعه مقرراتی اطلاق می‌شود که بر همه روابط حقوقی ناشی از انجام کار برای دیگری حاکم است؛ مشروط بر این که اجرای کار با تبعیت یک طرف نسبت به طرف دیگر همراه باشد. این حقوق در درجه اول، مجموعه مقررات حاکم میان کارگر و کارفرما است. بر مبنای این تعریف، افرادی که دارای کار مستقل هستند و برای خود کار می‌کنند مانند اصناف، کشاورزان و نیز صاحبان مشاغل آزاد همچون پزشکان از شمول قانون کار خارج هستند. از سوی دیگر هر نوع تبعیت و کار برای دیگری نیز تابع قانون کار نیست، مانند اشتغال کارمندان دولت که تابع قوانین خاص استخامی است (پروین، رستمی، ۱۳۹۱).

همانطور که از کلمه «مهاجر» پیداست، کارگران مهاجر به کسانی اطلاق می‌شود که برای انجام کار خود از کشوری به کشور دیگر نقل مکان می‌کنند. برای حقوق کارگران مهاجر، سازمان بین‌المللی کار کنوانسیون‌هایی از جمله کنوانسیون کارگران مهاجر (مقررات تکمیلی)، ۱۹۷۵ و کنوانسیون سازمان ملل متحد در مورد حمایت از حقوق همه کارگران مهاجر و اعضای خانواده آن‌ها در سال ۱۹۹۰ را به تصویب رسانده است.

کارگر مهاجر قانونی، فردی است که به شکل قانونی وارد کشوری غیر از کشور متبوع خود شده و در آنجا اقامت کرده و در فعالیتی با دستمزد مطابق قانون آن کشور و توافقی‌نامه‌های بین‌المللی که آن کشور عضویت آن را پذیرفته، مشغول به کار می‌شود. حقوق کارگران مهاجر را می‌توان به دو دسته حقوق عام بشری و حقوق اختصاصی کارگران مهاجر تقسیم کرد (پورعزیزی مردخه، ۱۳۹۰).

در نقطه مقابل، کارگران محلی یا خانگی کسانی هستند که وظایف مختلفی را برای و در خانه دیگران انجام می‌دهند. برای مثال، آن‌ها ممکن است آشپزی کنند، خانه را تمیز کنند و از کودکان مراقبت کنند. با این حال آن‌ها اغلب کسانی هستند که کمترین توجه را دارند و از کار و حمایت اجتماعی کنار گذاشته می‌شوند. این عمدتاً به این دلیل است که زنان به طور سنتی وظایف خود را بدون دستمزد انجام می‌دادند. برای حقوق و کار شایسته کارگران خانگی از جمله کارگران خانگی مهاجر، ILO کنوانسیون کارگران خانگی را در ۱۶ ژوئن ۲۰۱۱ تصویب کرده است.

کارگران مهاجر چگونه اشخاصی هستند؟ به این سؤال نمی‌توان به طور خلاصه پاسخ گفت ولی بعضی خصوصیات عمومی و مشترک آنان مشخص است. اغلب مرد هستند (بین ۵۵ تا ۸۰ درصد) ۶۰ درصد بین ۳۵ تا ۱۸ ساله و ۳۰ درصد در طبقه سنی ۳۵-۴۵ ساله قرار دارند. از مهاجران زن

تعداد نسبتاً کمتری در گروه جوان تر ۱۸-۳۵ ساله قرار می‌گیرند. خانواده اکثر کارگران در کشور موطن آن‌ها زندگی می‌کنند. اغلب مهاجران، کارگران «سالانه» یا «دائمی» (بنا به اجازه‌نامه‌های ۱۲ ماهه قابل تمدید) نامیده می‌شوند. با این همه در فرانسه، به‌خصوص در کشاورزی، و در سوئیس مهاجرت‌های فصلی نیروی کار اهمیت بسیار دارد. توزیع کارگران خارجی در بخش‌های مختلف اقتصادی وابسته به وضع اشتغال در بخش‌های گوناگون اقتصاد کشور دریافت‌کننده است (گلریز، ۱۳۵۲).

۷. حمایت‌های عام حقوق بشری

منظور از حمایت‌های عام حقوق بشری، مجموع حقوق و آزادی‌هایی است که همه انسان‌ها صرفاً به دلیل انسان بودن از آن برخوردار هستند. این حقوق که به هیچ کشور، مذهب، جغرافیا، فرهنگ، نظام اقتصادی و اجتماعی وابستگی ندارد، شامل کارگران مهاجر نیز می‌شود. در بند ۳ ماده یکم منشور سازمان ملل متحد بر «پیشبرد و تشویق و احترام به حقوق بشر و آزادی‌های اساسی برای همگان بدون تبعیض از لحاظ نژاد، جنس، زبان و مذهب» تأکید شده است. در ماده ۲ میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی مصوب ۱۹۶۶ میلادی مجمع عمومی سازمان ملل آمده است که دولت‌ها متعهدند طبق منشور ملل متحد به اشاعه احترام جهانی و مؤثر حقوق و آزادی‌های بشری بپردازند و در این خصوص بدون هیچ تبعیضی از لحاظ نژاد، جنس، مذهب، عقاید و ... باید حقوق بشری تضمین گردد.

در بند یکم ماده ۲ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی-سیاسی مصوب ۱۹۶۶ میلادی مجمع عمومی سازمان ملل نیز صریحاً بیان شده است که دولت‌های طرف این میثاق موظف شده‌اند حقوق شناخته شده در این میثاق را درباره کلیه افراد مقیم در قلمرو و تابع حاکمیت خود بدون تمایز از هر لحاظ محترم شمرده و تضمین کنند. علاوه بر این براساس اظهارنظر عمومی کمیته حقوق بشر سازمان ملل در سال ۱۹۹۴، کارگران مهاجر مشمول حقوق حمایتی مندرج در ماده ۲۷ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی (۱۹۶۶) می‌شود. بر مبنای این بند، اقلیت‌ها حق دارند آزادانه مذهب، زبان و سن خود را اعمال و ترویج نمایند (عمادی، ۱۳۹۸).

۸. حقوق اقتصادی-اجتماعی کارگران مهاجر در حقوق بین‌الملل

علاوه بر حقوق عمومی که کارگران مهاجر همانند تمامی انسان‌ها به دلیل انسان بودن از آن برخوردار هستند، حقوق اختصاصی نیز در اسناد متعدد حقوق بین‌الملل به‌ویژه در سازمان بین‌المللی کار و مقاله‌نامه‌های آن برای کارگران مهاجر در نظر گرفته شده است. به‌طور کلی برخی از

مهم‌ترین حقوق اختصاصی کارگران مهاجر و اعضای خانواده آن‌ها که «کنوانسیون حمایت از حقوق کارگران مهاجر و خانواده‌های آن‌ها» مصوب مجمع عمومی سازمان ملل در سال ۱۹۹۰ بر آن‌ها تأکید کرده را می‌توان در موارد زیر بیان کرد: «تضمین دسترسی به اشتغال و دستمزد کافی، حق داشتن گذرنامه، کار و مدارک شخصی و منع توقیف اسناد و مدارک و حق آزادی جابجایی و خروج، منع شکنجه، تسهیلات مختلف اقامتی، احترام به فعالیت‌های مذهبی و عقیدتی، حق داشتن مالکیت اموال منقول و غیرمنقول»، در ماده ۷ کنوانسیون بین‌المللی حمایت از حقوق کلیه کارگران مهاجر و خانواده‌های آنان نیز صراحتاً بر عدم تبعیض علیه کارگران مهاجر تأکید کرده است (فریدونی، ۱۳۹۳).

کارگران مهاجر به تبع کار و روابط ناشی از آن دارای حقوق اقتصادی و اجتماعی متعددی هستند که باید توسط کارفرمایان و دولت‌های مبدأ و مقصد رعایت شود. مهم‌ترین این حقوق که در اسناد بین‌المللی و به‌خصوص مقاوله‌نامه‌های سازمان بین‌المللی کار منعکس شده‌اند به شرح ذیل است:

۸-۱. اصل تساوی فرصت‌های شغلی

این اصل شامل حق کار، حق انتخاب آزادانه‌ی شغل، حق شرایط کاری شرافتمندانه و مطلوب، حمایت در برابر بیکاری، حق پرداخت دستمزد مساوی و برابر با کار بدون تبعیض، دستمزد صادقانه و مطلوب برای یک زندگی استاندارد با کرامت برای کارگر و خانواده‌اش و حق استراحت و تفریح، حق تشکیل و پیوستن به اتحادیه‌های کارگری به‌عنوان وجهی از حق آزادی تجمعات می‌باشد (The Universal Declaration of Human Rights, 1948).

اغلب این حقوق باید بلافاصله بعد از ورود کارگران مهاجر به کشوری که در آن مشغول به کار می‌شوند تضمین شود. رویکردهای جامعه‌گرایانه و فردگرایانه در تمایز بین شهروندان بومی و غیربومی در عرصه‌ی استخدام ضمانت اجرایی مشخص ندارند. رویکرد جامعه‌گرایی ادعا می‌کند مهاجر به‌عنوان شرکت‌کننده‌ی اقتصادی در جامعه نیازمند رفتاری همچون رفتار با بومی‌های همان کشور در این عرصه هستند. در حالی که رویکرد فردگرایانه بر اصل برابری ارزش ذاتی فردی استوار است. دست‌والعمل‌های بین‌المللی حقوق بشر کشورها را به استخدام خارجی‌ها متعهد نمی‌کند لذا احتمالاً چنین استدلال می‌شود که بیگانگان حق داشتن شغل و یا انتخاب آزادانه‌ی شغل را بیرون از کشور متبوع خود ندارند که این وضعیت معمولاً براساس حاکمیت اقتصادی کشورها توجیه می‌شود. غالباً این ادعا مطرح می‌شود که استخدام کارگران مهاجر برای شهروندان بومی، بیکاری و کمبود شغل ایجاد می‌کند. اما به‌طور کل می‌پذیریم که این کارگران مهاجر مشاغلی که شهروندان بومی از انجام دادن آن خودداری می‌کنند را انجام می‌دهند (Walzer, 1986).

حصول اطمینان از اینکه کارگران مهاجر شرایط کاری برابر با کارگران بومی دارند، یک ایده‌ی پیچیده و غامض نیست زیرا تنها اشتراک کارگران مهاجر با اغلب شهروندان بومی این است که همگی سرکار می‌روند. اگرچه کارگران مهاجر اغلب به‌عنوان مهمان در نظر گرفته می‌شوند اما مهمان نیستند البته توریست هم نیستند. فقط کارگرانی هستند که به‌علت نیاز به کار آمده‌اند، نه برای تفریح و وقت‌گذرانی (Ratha, 2007).

در بین تمامی کارگرانی که از محدودیت‌های ارضی، اختلافات فرهنگی و ایدئولوژی‌های سیاسی و آنچه ریشه در کرامت انسان دارد عبور کرده‌اند، مفهوم همبستگی و وابستگی متقابل در صورت شکست پیامد منفی خواهد داشت. به بیان دیگر، زمانی که کارفرما قادر است از نیروی کاری که دستمزد پایین و شرایط نامناسب را پذیرفته بهره‌گیری کند و با قسمتی از طبقه‌ی آن‌ها بدون توجه به استانداردهایی که برای حمایت از کارگران در نظر گرفته شده رفتار می‌شود، چنین وضعیتی کارگران مهاجر را آزرده خاطر می‌کند (Bosniak, 1988).

این موضوع به‌ویژه در رابطه با کارگران مهاجر غیرقانونی صادق است، که تحت استثمار و بهره‌کشی از سوی کشور میزبان هستند. حقوق کارگران مهاجر باید با حقوق خانواده‌هایشان مرتبط باشد زیرا این حقوق ناشی از حمایت گسترده‌ای است که از طرف قانون حقوق بشر بین‌الملل به خانواده‌ها اعطا می‌شود که مرتباً ادعا دارد که خانواده یک واحد گروهی اساسی و طبیعی جامعه است (International Covenant on Civil and Political Rights, 1966).

خانواده هم اساس جامعه و هم اساس فرد است، زیرا خانواده بیشترین و مهمترین وابستگی‌های فرد و وابستگی‌های مهمتری که به دوستان، قبیله و ملت دارد را نشان می‌دهد. بنابراین این حق کارگر مهاجر است که برای مدت زمانی ناموجه از خانواده‌اش جدا نباشد (The Universal Declaration of Human Rights, 1948).

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

۸-۲. حقوق اموال کارگران

در تعریف اموال، فرهنگ لغات بلاک لاو (Black Law Dictionary) می‌نویسد که «مفهوم دقیق حقوقی، [اموال] مجموعه حقوقی است که به‌وسیله دولت تضمین و حمایت می‌شوند» و اصطلاح اموال نه تنها شامل مالکیت و تصرف بلکه حق استفاده و بهره‌مند شدن برای اهداف قانونی است. برخی انتقاد می‌کنند که اکثر حقوق اموال بر حقوق بشر اولویت دارد و در نتیجه با مردم به‌طور نابرابر رفتار می‌شود و آن‌ها فرصت‌های نابرابر دارند. کارگران مهاجر همانند اتباع کشور میزبان باید اجازه فراهم کردن اسکان و ساختمان برای کار تجاری به‌وسیله خرید یا اجاره داشته باشند. همچنین، فرد بتواند زندگی در سطح مناسب داشته باشد و آن‌ها مستحق مالکیت و تصرف و حمایت در صورت محرومیت از این حق هستند. همه باید نسبت به آنچه ایجاد کرده، ساخته‌اند، خریده‌اند یا حتی

به‌عنوان هبه دریافت کرده‌اند، دارای مالکیت بوده و از بابت این که دولت آن را از ایشان پس بگیرد، ترس نداشته باشد، به جز تحت شرایط سخت قانونی (رنل گنزالز، ۱۳۸۷).

حق داشتن اموال غیرمنقول همانند مسکن به‌عنوان سرپناه زندگی و وجود مکانی برای انجام فعالیت‌های اقتصادی، از جمله حقوقی است که باید برای کارگران مهاجر مانند اتباع کشور میزبان بوسیله دولت‌ها محترم شمرده شود. ماده‌ی ۱۲ اعلامیه جهانی حقوق بشر و ماده‌ی ۱۱ میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بر این حق تأکید می‌نمایند. بند الف شماره‌ی ۳ ماده‌ی ۶ مقاله‌های شماره‌ی ۹۷ و بند خ ماده‌ی ۲ توصیه‌نامه‌ی ۱۵۱ نیز به اصل تساوی رفتار در زمینه‌ی مسکن تأکید کرده‌اند (ماده‌ی ۵ قانون مدنی).

۳-۸. حقوق تجاری کارگران مهاجر

برای کسب حق یک زندگی مناسب، کارگران مهاجر باید به‌وسیله حقوق تجاری فرصت برابر کار داشته باشد. کارگران مهاجر صرفاً کار را اشغال نمی‌کنند بلکه در موارد بسیاری آن‌ها در کشور، کار را ایجاد می‌کنند و به رشد اقتصادی کشور میزبان به‌وسیله بخشیدن سرمایه و مهارت‌ها به صنایع و مشاغل کمک می‌کند. مطابق تحقیقات دانشگاه دوک (Duke University) در سال ۲۰۰۷ مشخص شد که از هر چهار شرکت مهندسی و فن‌آوری در ایالات متحده بین سال‌های ۱۹۹۵ تا ۲۰۰۵ یکی از شرکت‌ها بوسیله مهاجرین تأسیس شده است. حقوق تجاری تضمین می‌کند که کارگران مهاجر فرصت بهتری برای اشتغال با شرایط مناسب و درآمد منصفانه برای تأمین یک سطح زندگی آبرومندانه برای خودشان و خانواده‌شان داشته باشد. اما اغلب کارگران مهاجر دارای مهارت کم هستند آن‌ها را نباید به شغل‌های در رده‌های پایین محدود کرد و باید فرصت برابر در خوداشتغالی و شغل‌های بالا داشته باشد (رنل گنزالز، ۱۳۸۷).

۴-۸. حق برابر دسترسی کارگران مهاجر به سیستم اداری، حقوقی و جزایی

حق دسترسی کارگران مهاجر به دادگاه‌های اداری، حقوقی و جزایی، از مهم‌ترین اصولی است که در اسناد بین‌المللی منعکس شده است. ماده‌ی ۸۳ کنوانسیون بین‌المللی حمایت از حقوق کلیه کارگران مهاجر و اعضای خانواده آن‌ها مقرر می‌دارد که مهاجران زمانی که حقوق خود را نقض شده می‌بینند باید بتوانند برای احقاق آن مانند اتباع کشور مقصد به سیستم اداری، حقوقی و قضایی رجوع کنند و دولت‌ها باید بتوانند برای دادرسی آن همانند اتباع کشور مقصد به سیستم اداری، حقوقی و قضایی رجوع کنند و دولت‌ها باید این تضمین را برای کارگران مهاجر مهیا کنند که سیستم اداری، حقوقی و قضایی آنان در زمانی که کارگران مهاجر در معرض بدرفتاری و نقض قانون هستند، به آنان کمک حقوقی مؤثری ارائه می‌کند. این سیستم باید قادر به ارتباط با کارگران مهاجر و دریافت

اطلاعات به زبان آن‌ها باشد. کارگران مهاجر باید کمک‌های حقوقی را به کارگران مهاجری که در جستجوی عدالت و پیگیری پرونده‌ی خود هستند بدون تهدید و یا ترس از آزار و اذیت، بازداشت موافق و یا اخراج از کشور ارائه کنند. کارگران مهاجر نیز حق ارائه‌ی درخواست به دادگاه‌های صلاحیت‌دار مرتبط با جبران خسارت‌های وارده را دارند و نباید آن‌ها را از این حق محروم کرد و با توجه به آسیب‌پذیری کارگران مهاجر در برابر اقدامات تلافی‌جویانه از طرف کارفرمایان، کارگزاری و گروه‌های جنایتکار، سیستم باید از آنان حمایت ویژه نماید (فریدونی، ۱۳۹۳).

۸-۵. بهره‌مندی از تأمین اجتماعی

تأمین اجتماعی، یک خط مشی اجتماعی مهم برای جلوگیری از فقر است و می‌تواند به جایگاه انسان و عدالت برابری در یک جامعه کمک نماید. هر چند دیدگاه سازمان بین‌المللی کار این است که خارجیانی که در یک کشور کار می‌کنند از حقوق یکسان با اتباع داخلی برخوردار شوند و در مورد آن‌ها رفتاری یکسان معمول گردد و افزون بر این مورد، فردی که محل اقامت خود را از کشوری به کشور دیگری منتقل می‌کند بتواند حقوقی را که در زمینه مستمری‌های تأمین اجتماعی بدست آورده و یا در حال حصول است به کشور محل اقامت جدید خود منتقل کند و از آن بهره‌مند شوند اما با این وجود تأمین اجتماعی در مورد کارگران داخلی یک کشور به راحتی اجرا می‌شود و تسری آن به کارگران خارجی به دشواری مورد پذیرش دولت‌ها قرار می‌گیرد. برای بهره‌مندی کامل از پوشش تأمین اجتماعی کارگران مهاجر باید دسترسی به همه‌ی حقوق مکتسب کارگران مهاجر از جمله انتقال مزایا و سوابق کار فراهم باشد (نوری، ۱۳۸۹).

۸-۶. حق آموزش

در بسیاری از موارد کارگران مهاجر با مهارت جزئی به کشور میزبان می‌رسند و لذا ارتقاء آنان از طریق آموزش امکان‌پذیر است و به همین دلیل باید حق آموزش به‌عنوان یک عامل مهم برای کارگران مهاجر به رسمیت شناخته شود تا عرصه را برای مشارکت مؤثر توسعه‌ی کامل شخصیت آنان مهیا کند. حق آموزش شامل آموزش و پرورش و آموزش فنی و کارآموزی می‌شود. حق برخورداری از آموزش و پرورش معین می‌کند که آموزش کارگران مهاجر و فرزندان آنان از مباحث حقوق بشری مهم است زیرا آموزش و پرورش موجب ایجاد محافظت آنان در آسیب‌هایی همچون قاچاق، بهره‌برداری جنسی و کار اجباری آن‌ها می‌شود. حق آموزش و پرورش کودک باید بدون توجه به وضعیت والدین کودک مورد توجه کودک قرار بگیرد. حق آموزش در ماده ۲۶ اعلامیه جهانی حقوق بشر و مواد ۱۳ و ۱۴ میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی برای تمامی انسان‌ها مورد تأکید قرار گرفته است. ماده‌ی ۳۰ کنوانسیون بین‌المللی حمایت از حقوق تمام

کارگران مهاجر و اعضای خانواده‌ی آنان به حق برخورداری از آموزش و پرورش پرداخته و تعیین می‌کند: «هر کودک یک کارگر مهاجر از حق اساسی دسترسی به آموزش و پرورش همانند اتباع آن کشور برخوردار است. نباید دسترسی این کودکان به مؤسسات آموزشی پیش دبستانی یا مدارس به علت وضعیت غیرقانونی ناشی از اقامت و یا اشتغال هر یک از والدین آنان، با محدودیت روبرو شود» (فریدونی، ۱۳۹۳).

۸-۷. حقوق خانواده کارگران مهاجر در کشور میزبان

حق خانواده نخستین قدم در توسعه انسان و عنصر هر جامعه است. خانواده ضروری‌ترین عامل در توسعه کامل انسان می‌باشد. با وجود تغییراتی که در طول تاریخ بر خانواده گذشت، ارزش خانواده تغییر نیافته است. خانواده مسئول متقاعد کردن افراد در انجام تعهدات خود و مسئول انسجام اجتماعی می‌باشد؛ اهمیت فعالیت اجتماعی خانواده غیرقابل انکار است. کارگران مهاجر ابزار اقتصادی نیستند، آن‌ها انسان‌هایی هستند همراه خانواده‌شان که دارای حقوق بشری بنیادی می‌باشند. کنوانسیون حقوق کارگران مهاجر بیان می‌کند که تمام حقوق اعطا شده به کارگران مهاجر به خانواده‌های آن‌ها نیز تعلق می‌گیرد بنابراین باید حقوق برابر با اتباع کشور میزبان داشته باشند. رفتار برابر با مهاجرین شامل دسترسی به آموزش علمی و شغلی، خدمات درمانی، تأمین اجتماعی و مشارکت در برنامه‌های فرهنگی می‌باشند.

علاوه بر این امکان زندگی مهاجران با خانواده‌هایشان در کشور میزبان نه تنها حق بشر است بلکه امکان مشارکت کاملشان در کشور میزبان را امکان‌پذیر می‌کند. حق دوباره بهم پیوستن خانواده‌ها مستقیماً به شأن انسانی هر فرد و ظرفیت شکوفایی وی ارتباط دارد، لذا تأثیر مستقیمی بر انسجام اجتماعی در جامعه میزبان دارد. در حقیقت یکی از اساسی‌ترین حقوق مدنی هر انسان رابطه با فرزندانشان است و بهترین منافع کودک با داشتن ارتباطی به مراتب مساوی با والدین تحقق می‌یابد. والدین خانه ای مهیا می‌کنند تا کودک در آن رشد و پرورش یابد. تمام حقوقی که ذاتاً برای رشد انسان لازم است در خانواده با مؤثرترین روش تحقق می‌یابد. لذا، خانواده یک واحد کامل است که نباید تقسیم و تجزیه شود. کودکان کارگران مهاجر مستحق حقوق خاصی هستند، آن‌ها حق آموزش رسمی یکسان با تبعه کشور میزبان دارند و اگر لازم باشد کشور میزبان باید برنامه آموزشی را برای انسجام دادن کودکان کارگران مهاجر، به ویژه در بهبود بخشیدن زبان اصلی و فرهنگشان فراهم کند. کودکان کارگران مهاجر حق داشتن اسم و ملیت در زمان تولد را دارند و هیچ کشوری نمی‌تواند این حقوق اساسی را نقض کند (رنل گنزالز، ۱۳۸۷).

۸-۸. حفظ حقوق مکتسب یا در حال اکتساب

کارگر خارجی یا مهاجر که در چند کشور کار کرده و برابر مقررات آن کشور حق داشته از مزایای تأمین اجتماعی استفاده کند در صورتی عملاً می‌تواند به حق خود برسد که حقی که در یک کشور نسبت به مستمری کسب کرده و مثلاً مدتی حق بیمه پرداخته است در کشور دیگر معتبر شناخته شود. از نظر انصاف و عدالت شناختن چنین حقی برای کارگران مهاجر کاملاً طبیعی به نظر می‌رسد. معهداً اجرای این حق با مشکلات متعددی مواجه است به ویژه آنکه نظام تأمین اجتماعی کشورها غالباً با یکدیگر تفاوت‌های بارزی دارند. با این همه در برخی مقاله‌ها نام‌های سازمان بین‌المللی کار بدین موضوع توجه شده دو مقاله‌ها نیز بدان اختصاص داده شده است.

این موضوع جداگانه و به طور مستقل طی مقاله‌ها شماره ۴۸ مصوب سال ۱۹۳۵ مطرح گردید. هدف این مقاله‌ها آن بود که بین کشورهای میزبان که به مقاله‌ها ملحق می‌شوند برای حفظ حقوق مکتسب (یا در حال اکتساب) کارگران مهاجر نظامی بین‌المللی بوجود آید. بدین معنی که بیمه کارگر مهاجر استمرار داشته باشد یعنی تمام مدتی که کارگر مهاجر در کشور خود و در هر یک از کشورهای محل مهاجرت کار کرده است مطابق مقررات کشور میزبان بیمه بوده است در این محاسبه مدت لازم برای استفاده از مستمری محسوب گردد و حق بیمه‌های پرداختی او در این محاسبه منظور شود. روشن است که اعمال اصل یاد شده و محاسبه همه مدت‌های پرداخت حق بیمه مستلزم همکاری بین سازمان‌های بیمه اجتماعی کشورهای مختلف است و از همین رو تعداد کشورهایی که به این مقاله‌ها ملحق شده اند بسیار کم است و به هر حال مقاله‌ها در سال ۱۹۸۲ مورد تجدید نظر قرار گرفت.

۹. حقوق کارگران مهاجر در ایران

ایران با توجه به وضعیت جغرافیایی ویژه خود به‌عنوان کشور گذر و مقصد برای مهاجران به‌شمار می‌آید. این کشور به دلیل هم‌مرزی با کشورهای میزبان که در بحران می‌باشند با مهاجرت‌های بسیار زیادی مواجه بوده است. در واقع ایران پلی است میان آسیا، اروپا و خاورمیانه و به همین علت است که مهاجرت‌های غیرقانونی و از جمله قاچاق مهاجران نیز به وفور در این کشور مشاهده می‌گردد. در ایران مسائلی از قبیل عبور، توقف، اقامت و خروج مهاجر به نظام سیاسی کشور نیز بستگی داشته و در این مورد حق ثابتی برای مهاجران وجود ندارد. از این جهت بنابر ملاحظات سیاسی، فرهنگی، اخلاقی، اقتصادی و امنیتی ضوابط و حدود توسط قوانین تدوین یافته معین گردیده و حمایت در چارچوب نهادها نیز خود تضمینی برای رعایت مقررات محسوب شده و مورد توجه می‌باشد (حلوانی، ۱۳۹۵).

اصل چهاردهم قانون اساسی که بر گرفته از سوره‌ی الممتحنه در قرآن کریم است، دولت جمهوری اسلامی ایران را موظف به رعایت قسط و عدل و اخلاق حسنه و رعایت حقوق انسانی مهاجران نموده است. مهمترین حقی که همه و به‌خصوص مهاجران باید از آن برخوردار باشند حق امنیت است. به موجب اصل ۲۲ قانون اساسی «حیثیت، جان، حقوق و مسکن اشخاص از تعرض مصون است، مگر در مواردی که قانون تجویز می‌کند». از جمله حقوق مدنی اشخاص، حق استقلال در احوال شخصیه است. مهاجران به‌عنوان یک اقلیت به رسمیت شناخته شده در کشور آزادند که بر مبنای دین خود در موضوعاتی همچون ازدواج، طلاق، ارث و وصیت عمل کنند و دادگاه‌های کشور نیز باید در این امور، براساس مذهب مهاجران عمل کنند. در واقع مهاجران از دو جهت می‌توانند یک اقلیت محسوب شوند: یکی از جهت این که یک اقلیت قومی، ملی به شمار می‌آیند که جزء شهروندان و اتباع ایران نمی‌باشند و دوم از این جهت که هر یک از مهاجران ممکن است دارای مذهب و آیین ویژه خود باشد، از این جهت نیز می‌توانند از اقلیت‌های مذهبی در کشور به حساب آیند.

در حقوق ایران نیز بر این اساس اصول ۱۲ و ۱۳ قانون اساسی اقلیت‌های کلیمی، زرتشتی و مسیحی در احوال شخصیه، مانند ازدواج، طلاق، ارث، وصیت، نسب، نفقه، مهریه تابع مذهب خودشان هستند. حقوقی که شخص با اعمال آن‌ها در تشکیل دولت شرکت می‌کند حقوق سیاسی می‌باشند. به‌هرحال یک اصل وجود دارد مبنی بر این که مهاجران عضو جامعه‌ای که کشوری را تشکیل می‌دهد نیستند و از این جهت نباید از حقوق سیاسی برخوردار باشند.

از جمله مهم‌ترین حقوق اقتصادی - اجتماعی نیز حق کار کردن و تأمین معاش است. در حقوق ایران اصل سی و یکم قانون اساسی چنین مقرر می‌دارد: «داشتن مسکن مناسب با نیاز، حق هر فرد و خانواده ایرانی است». اصل ۳۱، این حق را صرفاً برای ایرانیان و آن هم در حد نیاز به رسمیت شناخته است. مهاجران برای داشتن مسکن، طبق مقررات دارای محدودیت‌های زیادی هستند. یکی از حقوق لازم شهروندی، حقوق ناشی از عدالت قضایی است. این حقوق اعم است از دادخواهی، حق تساوی افراد در برابر دادگاه، حق دفاع، برخورداری از وکیل و سایر لوازم اجرای عدالت قضایی. در حقوق ایران نیز در اصل ۳۴ قانون اساسی، دادخواهی حق مسلم تمامی افراد ذکر شده است (Ratha, 2007).

در عصر کنونی گسترش تعاملات بین‌المللی مانع از آن است که حضور بیگانگان در کشوری نادیده گرفته شود. بیگانگان در هر کشوری از حقوقی برخوردار هستند که از جمله آن‌ها حق اشتغال یا کار است. این حق که در اسناد مختلف فراملی مورد توجه قرار گرفته، امروزه مورد توجه دانشمندان علوم مختلف از جمله حقوقدانان قرار گرفته است. لذا موضوعی که در ادامه به اختصار مورد تحلیل قرار می‌گیرد؛ حقوق کارگر مهاجر از دیدگاه سازمان‌های بین‌المللی یا به عبارتی دیگر از دیدگاه

اسناد فراملی مصوب سازمان‌های بین‌المللی به خصوص سازمان ملل متحد و سازمان بین‌المللی کار است (پورعزیزی مردخه، ۱۳۹۰).

۱۰. نتیجه‌گیری

در عصر کنونی گسترش تعاملات بین‌المللی مانع از آن است که حضور بیگانگان در کشوری نادیده گرفته شود. بیگانگان در هر کشوری از حقوقی برخوردار هستند که از جمله آن‌ها حقوق اقتصادی و اجتماعی است. این حقوق که در اسناد مختلف فراملی مورد توجه قرار گرفته، امروزه مورد توجه دانشمندان علوم مختلف از جمله حقوق‌دانان قرار گرفته است. لذا موضوعی که در این تحقیق مورد بررسی قرار گرفت؛ حقوق اقتصادی و اجتماعی کارگر مهاجر بود زیرا افزایش تعداد کارگران مهاجر، ضرورت نگرش همه‌جانبه به ابعاد موضوع، مهاجرت را مطرح می‌کند. کارگران مهاجر به این علت که در کشوری غیر از کشور متبوع آن‌ها ساکن هستند نباید مورد تبعیض قرار بگیرند و به‌عنوان یک انسان باید قوانین حقوق بشر درباره آن‌ها به‌طور کامل اجرا شود. باید با آن‌ها همچون اتباع کشور میزبان رفتار شود؛ دولت‌ها باید از حقوق بشر کارگران مهاجر دفاع کنند، زیرا کشورهای میزبان از کارگران مهاجر بهره‌مند می‌شوند آن‌ها کمبود نیروی کار کشورهای میزبان را تأمین و پر می‌کنند و اکثراً کارهایی را انجام می‌دهند که اتباع بومی حاضر به انجام نیستند، آن‌ها مهارت‌های ضروری و موردنیاز کشور میزبان را مهیا می‌کنند و پویایی اجتماعی را به آن کشور با خود می‌آورند.

در این راستا کشورها موافقت‌نامه‌های دو یا چند جانبه‌ای که در این خصوص منعقد شده است را می‌توانند مورد پذیرش قرار دهند و به آن‌ها ملحق شوند و نیز خود دولت‌ها می‌توانند در راستای حمایت از حقوق قانونی کارگران موافقت‌نامه‌های دو جانبه‌ای را منعقد نمایند و از این طریق حقوق کارگران را تضمین نمایند.

هیچ یک از مقررات، دولت‌های عضو میثاق سازمان بین‌المللی کار ۱۹۴۸ که (مواد آن) بر مبنای آزادی تشکیل انجمن و حمایت از حق سازماندهی است را مجاز نمی‌دارد که با اتخاذ اقدامات قانونی و یا اجرای قوانینی در صدد آسیب رساندن به تضمین‌های پیش‌بینی شده این میثاق برآیند. ماده نهم دولت‌های عضو این میثاق حق تأمین اجتماعی که شامل بیمه‌های اجتماعی هر فرد است را برسمیت می‌شناسند.

مهاجران موضوع اصلی شاخه جدیدی از حقوق بین‌الملل به نام حقوق بین‌الملل مهاجرت می‌باشند. براساس تعریف سازمان ملل متحد کسانی که در کشوری غیر از کشور متبوع خود به قصد اقامت برای مدتی بیش از دوازده ماه استقرار می‌نمایند مهاجر می‌باشند. علل اصلی مهاجرت‌ها عوامل دافعه و جاذبه در کشورهاست. مهاجرت ابعاد مثبت و منفی بسیاری برای کشورها دارد. از

یکسو مهاجران می‌توانند برای کشورها سودمند باشند و از سوی دیگر برخی کشورها آن‌ها را به عنوان یک تهدید برای خود می‌دانند.

حمایت از مهاجران در حقوق بین‌الملل در راستای حمایت اسناد بین‌المللی و سازمان‌های بین‌المللی مورد توجه می‌باشد. از این جهت که مهاجران نیز افراد بشری بوده و از حقوق و آزادی‌هایی برخوردارند، تکالیف و مسئولیت‌های دولت‌ها مطرح می‌گردد. نخستین حق مهاجران حق آزادی تردد و جابجایی است که در اسناد مختلف حمایت گردیده است. در مدیریت مهاجرت ارتباط متقابل دولت‌ها و مهاجران مد نظر می‌باشد. هر چند دولت‌ها به مثابه حاکمیت ملی حق حفظ منافع خود را دارند، اما اعمال هر گونه تبعیض و نژادپرستی علیه مهاجران خلاف مقررات بین‌المللی از جمله حقوق بین‌الملل بشر می‌باشد.

به محض ورود مهاجران کشور میزبان مکلف به رعایت و حمایت از حقوق مهاجران است. سیاست‌های جدی و سخت کشورها نه تنها از جمعیت مهاجران نمی‌کاهد، بلکه در مقابل حمایت‌های بین‌المللی می‌تواند عاملی بازدارنده برای ارتکاب برخی جرائم مربوط به مهاجرت باشد. بنابراین تنها اعمال سیاست‌های کنترل و سخت در خصوص مهاجران نمی‌تواند امنیت و منافع دولت‌ها را تضمین کند. از این جهت دولت‌ها با متعهد شدن به اسناد بین‌المللی و در همین چارچوب بایستی سیاست‌ها و برنامه‌های خود را تدوین نمایند. در حقیقت پذیرش مهاجران و توجه به آثار مثبت و سازنده مهاجرت‌های بین‌المللی از دیدگاه‌های مهاجرت‌ستیزی کاسته و سبب می‌شود حقوق بشر این گروه آسیب‌پذیر در سطح بین‌المللی و داخلی رعایت گردد.

منابع

- برنجی باقری علیرضا، پروین خیراله، حبیبی محمدحسن (۱۳۹۹). «دادرسی کار در حقوق ایران در پرتو اصول و آیین دادرسی منصفانه». جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای) - مؤسسه آموزش عالی بین‌المللی قشم، (۲)۱۰
- پروین خیراله، ابریشمی راد محمدامین (۱۴۰۰). «نقدی بر ترکیب هیأت عمومی دیوان عدالت اداری به منظور نظارت بر مقررات دولتی و ارائه الگوی مطلوب». فصلنامه مطالعات حقوق عمومی - دانشگاه تهران، (۱)۵۱/۱
- پروین خیراله، اصلانی فیروز، الهوئی نظری حمید، یوسفی محمدعلی (۱۳۹۹). «ابزارهای نظارت سیاسی در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران و تأثیر آن بر عدالت جغرافیایی در کشور». فصلنامه نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، (۲)۱۲
- پروین خیراله، آیینه‌نگینی حسین (۱۳۹۹). «صلاحیت دیوان عدالت اداری در رسیدگی به اعتراض از آرای مراجع شبه قضایی: تاملی بر یک رای». فصلنامه حقوق اداری، (۲۴)۸
- پروین خیراله، حیدر نژاد ولی‌الله (۱۳۹۸). «مطالعه تطبیقی مدیریت عالی قوه قضاییه در نظام حقوقی ایران و اتحادیه اروپا». دانش حقوق عمومی، (۲۶)۸
- پروین خیراله، فرامرزی رضا، پاشایی امیری امین (۱۳۹۹). «تنقیح قوانین و مقررات گامی در تضمین اصل امنیت حقوقی». دانش حقوق عمومی، (۳۰)۹
- پروین، خیرالله و رستمی، مرتضی، بررسی اثرپذیری حق کار کارگران مهاجر قانونی در ایران از اسناد بین‌المللی، نشریه مطالعات حقوق خصوصی، شماره ۳، پاییز ۱۳۹۱، ۸۷-۱۰۶
- پورعزیزی مردخه، فاطمه، پایان‌نامه مهاجرت بین‌المللی و حقوق بشر، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران، ۱۳۹۰
- حلوانی، آناهیتا (۱۳۹۵). رویکرد لیبرال به حقوق کارگران مهاجر و خانواده‌هایشان از منظر حقوق بین‌الملل و ایران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید اشرفی اصفهانی.
- رنل گنزالز، دارلین (۱۳۸۷). مطالعه تطبیقی حقوق اجتماعی و اقتصادی کارگران مهاجر افغانی در ایران و کارگران مهاجر مکزیک در ایالات متحده آمریکا، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی.
- روزی طلب محمد محسن، پروین خیراله (۱۴۰۰). «تأملی حقوقی در ساختار و صلاحیت مصوبه‌گذاری دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی». دانش حقوق عمومی، (۳۲)۱۰
- عزیزی جواد، پروین خیراله، سراجی مصطفی (۱۴۰۰). «بررسی عملکرد شورای حقوق بشر در خاورمیانه تحت تأثیر شورای رقابت‌های ژئوپولیتیکی». فصلنامه نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، (۲)۱۳
- عمادی، سید رضی (۱۳۹۸). «وضعیت کارگران جنوب شرق آسیا در کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس (با تأکید بر راهبردهای رسان‌های)»، پژوهشنامه رسانه بین‌الملل، سال چهارم، شماره ۴، زمستان، صص ۲۹۹-۳۲۰
- غفاری نمین، سپیده (۱۳۹۰). حقوق مهاجرت (حقوق بین‌الملل مهاجرت، سازمان‌های بین‌المللی مهاجرت، بررسی فریدونی، احمد) (۱۳۹۳). بررسی حقوق کارگران مهاجر از دیدگاه سازمان بین‌المللی کار نگاهی تطبیقی به نظام حقوقی ایران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه سمنان.
- کاظم زاده هوجقان، سیمین دخت (۱۳۹۴). اشتغال اتباع بیگانه در نظام حقوقی ایران و مطالعه‌ی آن در اسناد بین‌المللی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.
- گلریز، حسن (۱۳۵۲). «کارگران مهاجر در اروپا»، بورس، دوره اول، آذر، صص ۴۲-۴۹
- مددکار حق جو مهناز، عباسی بیژن، پروین خیراله، هاشمی سید محمد (۱۳۹۸). «تحلیل حقوقی و آسیب‌شناسی ضمانت اجرای نظارت رئیس مجلس شورای اسلامی بر مصوبات هیات وزیران و آثار مترتب بر آن». فصلنامه تحقیقات حقوقی، (۸۸)۲۲، ۳۹-۶۲

مصفا، نسرين (۱۳۸۷)، «نگرشی به کنوانسیون بین‌المللی حقوق همه کارگران مهاجر و خانواده‌های آنان»، نشریه سیاست خارجی، شماره ۱، صص ۶۷-۸۵
 نظام حقوقی کانادا در مهاجرپذیری)، چاپ دوم، انتشارات جنگل.
 نوروزپور حیدرعلی، پروین خیراله، رستمی ولی، حسینی صدر آبادی ایرج (۱۴۰۰)، «بررسی نقش پاسخگویی بر توسعه پایدار با تأکید بر پاسخگویی پارلمانی جمهوری اسلامی ایران». مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران، ۱۳(۴)
 نوری، عبدالعزیز (۱۳۸۹). حقوق بنیادین کار کارگران خارجی در ایران با تأکید بر کارگران افغانی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران.

Bosniak.lindies, Exclusion and Membership: the dual identity of the undocumented worker under united states law (1988), published by: Wisconsin law review

Buzan, Barry, and Ole Waever. Security: A New Framework for Analysis. London: Lynne Rienner Publisher, 1998.

Consideration of Joint Comprehensive Plan Action's Nature (Barjaam) at International & Interior Legal System. Parvin Khirollah, Imami Gheshlagh Mohsen (۲۰۱۵)., DAV International Journal of Science, -(۲۰۲۷), ۳۳۶/۳۲۹.

De Haas, H. "International Migration, Remittances and Developments: Myths and Facts." Third World Quarterly 28: 8 (2005): 1269-1284.

Genocide and Violation of Human Rights in Palestine: with Special Emphasis on Gaza. Parvin Khirollah (۲۰۱۲)., journal of social issues and humanities, ۱۹/۱(۲), ۱.

International Covenant on Civil and Political Rights, (1966)

Joseph S., Schultz J, Castan M. the International Covenant on Civil and Political Rights: Cases, Materials Commentary. London: Oxford University Press, 2000.

Lavenex, Sandra. "Migration and the EU's New Eastern Border: between Realism and Liberalism." Journal of European Public Policy 8: 1 (2001): 24-42.

Mcdonald, David A. "Lest The Rhetoric Begin: Migration, Population and the Environment in Southern Africa." Geoforum 30 (1999): 13-25.

Ramji-Nogales, Jaya. "Undocumented Migrants and the Failures of Universal Individualism." Vanderbilt Journal of Transnational Law 47: 3 (2014): 699-763.

Ratha, Dilip. "Leveraging Remittances for Development." Migration Policy Institute 1 (2007): 1-16. www.migrationpolicy.org/pubs/MigDevPB_062507.pdf.

Serious Violations of Human Rights in the Gaza (۹-۲۰۰۸) Under International Humanitarian Law ,International Journal of Humanities, spring ۲۰۰۹.

Steve, John, and Smith. The Globalization of World Politics: an Introduction to International Relations. New York: Oxford University Press, 2017.

The Universal Declaration of Human Rights, (1948)

Walzer, Michael, *spheres of justice: a defence of pluralism and equality* Review by: Joshua (1986) vol83, NO8, Cohen Published by: the journal of philosophy inc

WANG, XIA. "Undocumented Immigrants as Perceived Criminal Threat: A Test of the Minority Threat Perspective." *Criminology* 50: 3 (2012): 743-776.

Weiner, Myron. "Security, Stability, and International Migration." *International Security* 17: 3 (1992/1993): 91-126.

Research Article

Comparative analysis of the rights of migrant workers in the field of international law with an emphasis on financial and social rights

Yashar Taheri¹ and Golsa Rashidpour²

Date of received: 2023/09/11

Date of Accept: 2023/10/17

Abstract

Migration of workers has existed since ancient times in various individual and collective forms. Conditions such as wars and huge crises, lack of labor supply in one region and the need for demand in other regions, etc., have intensified migration on a large scale. A wide range have appeared in the era. The countries of origin, transit and destination of migrant workers have duties towards them that they are obliged to comply with. Meanwhile, the destination countries that are the residences of migrant workers have more responsibilities, and failure to comply with those duties can become the basis of their international responsibility. Therefore, in this research, the focus is on economic and social rights and migrant workers. The findings of the research show that countries are committed to treat migrant workers in such a way that these people do not have less rights, benefits and opportunities compared to the workers of that country, and among migrant workers there is no Discrimination on the basis of nationality, race, religion, gender is not allowed. To write this article, according to its nature, library and analytical-descriptive methods have been used.

Keywords: International labor law, International Labor Organization, migrant workers, immigration.

Citation (APA 6th ed. / APSA)

Taheri, Yashar; Rashidpour, Golsa (Winter 2024). "Comparative analysis of the rights of migrant workers in the field of international law with an emphasis on financial and social rights". *Quarterly Journal of Research in History, Politics and Media*. Vol. 6, Num. 4, S.No. 24, pp. 117 - 146.

¹. Associate Researcher of Strategic Studies Institute of Crimea, Shiraz, PhD in Private Law, Lecturer and Instructor, Department of Law, Apadana Shiraz Institute of Higher Education, Shiraz, Iran. Email: yashartahary@gmail.com

². Law graduate, Apadana Institute of Higher Education, Shiraz, Shiraz, Iran.
Email: yashartahary@gmail.com

Copyright © 2010, KSSI (Karimeh Strategic Studies Institute Of Shiraz). This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International, which permits others to download this work, share it with others and Adapt the material.

References

- Azizi Javad, Parveen Khairale, Saraji Mustafa (1400), "Investigation of the performance of the Human Rights Council in the Middle East under the influence of the Council of Geopolitical Competitions". *New Attitudes Quarterly in Human Geography*, 13(2). (in Persian)
- Baranji Bagheri Alireza, Parveen Khairale, Habibi Mohammad Hassan (2019). "Labor proceedings in Iranian law in the light of principles and fair procedure". *Geography (regional planning) - Qeshm International Higher Education Institute*, 10(2). (in Persian)
- Bosniak.lindies, *Exclusion and Membership: the dual identity of the undocumented worker under united states law (1988)*, published by: Wisconsin law review
- Buzan, Barry, and Ole Waever. *Security: A New Framework for Analysis*. London: Lynne Rienner Publisher, 1998.
- Canadian legal system in immigration), 2nd edition, Jungle Publications.
- Consideration of Joint Comprehensive Plan Action's Nature (Barjaam) at International & Interior Legal System. Parvin Khirollah, Imami Gheshlagh Mohsen (۲۰۱۵), *DAV International Journal of Science*, -(۲۲۷۷), ۳۳۶/۳۲۹.
- De Haas, H. "International Migration, Remittances and Developments: Myths and Facts." *Third World Quarterly* 28: 8 (2005): 1269-1284.
- Emadi, Seyyed Razi (2018). "The situation of Southeast Asian workers in the member countries of the Persian Gulf Cooperation Council (with an emphasis on communication strategies)", *International Media Research Journal*, fourth year, number 4, winter, pp. 299-320. (in Persian)
- Feridouni, Ahmed (2013). *Examining the rights of migrant workers from the perspective of the International Labor Organization, an applied view of Iran's legal system*, Master's thesis, Semnan University. (in Persian)
- Genocide and Violation of Human Rights in Palestine: with Special Emphasis on Gaza. Parvin Khirollah (۲۰۱۲), *journal of social issues and humanities*, ۱۹/۱(۲), ۱.
- Ghafari Namin, Sepideh (1390). *Migration law (international migration law, international migration organizations, review)*. (in Persian)
- Golriz, Hassan (1352). "Migrant workers in Europe", *Bors*, first period, Azar, pp. 42-49. (in Persian)
- Helvani, Anahita (2015). *A liberal approach to the rights of migrant workers and their families from the perspective of international law and Iran*, master's thesis, Shahid Ashrafi University of Isfahani. (in Persian)
- International Covenant on Civil and Political Rights*, (1966)
- Joseph S., Schultz J, Castan M. *the International Covenant on Civil and Political Rights: Cases, Materials Commentary*. London: Oxford University Press, 2000.
- Kazemzadeh Hojqaan, Simin Dekht (2014). *The employment of foreign nationals in Iran's legal system and its study in international documents*,

- Master's thesis, Islamic Azad University, Central Tehran branch. .(in Persian)*
- Lavenex, Sandra. "Migration and the EU's New Eastern Border: between Realism and Liberalism." *Journal of European Public Policy* 8: 1 (2001): 24-42.
- Maddkar Haq Jo Mahnaz, Abbasi Bijan, Parveen Khairale, Hashemi Seyed Mohammad (2018), "Legal analysis and pathology of the guarantee of the implementation of the supervision of the Speaker of the Islamic Council on the approvals of the Council of Ministers and its consequences". *Legal Research Quarterly*, 22(88), 39-62.(in Persian)
- Mcdonald, David A. "Lest The Rhetoric Begin: Migration, Population and the Environment in Southern Africa." *Geoforum* 30 (1999): 13-25.
- Mosfa, Nasreen (2007), "An Approach to the International Convention on the Rights of All Migrant Workers and Their Families", *Foreign Policy Journal*, No. 1, pp. 67-85.(in Persian)
- Nouri, Abdulazir (1389). *The fundamental labor rights of foreign workers in Iran with an emphasis on Afghan workers*, Master's thesis, University of Tehran. .(in Persian)
- Nowrozpour Heydar Ali, Parveen Khairale, Rostami Vali, Hosseini Sadrabadi Iraj (1400), "Investigating the role of accountability on sustainable development with an emphasis on parliamentary accountability of the Islamic Republic of Iran". *Iranian Journal of Social Development Studies*, 13(4) .(in Persian)
- Parveen Khairale, Aslani Firoz, Elhoui Nazari Hamid, Yousefi Mohammad Ali (2019). "Political monitoring tools in the legal system of the Islamic Republic of Iran and its effect on geographic justice in the country". *Quarterly Journal of New Attitudes in Human Geography*, 12(2) .(in Persian)
- Parveen, Khairullah and Rostami, Morteza, *Examining the effectiveness of the right to work of legal migrant workers in Iran from international documents*, *Journal of Private Law Studies*, No. 3, Fall 2011, 87-106.(in Persian)
- Parvin Khairale, Abrishmi Rad Mohammad Amin (1400). "Criticism on the composition of the general board of the Administrative Court of Justice in order to monitor government regulations and provide a desirable model". *Quarterly Journal of Public Law Studies - University of Tehran*, 1/51(1) .(in Persian)
- Parvin Khairale, Aine Nagini Hossein (2019). "The jurisdiction of the Court of Administrative Justice in dealing with objections from the votes of quasi-judicial authorities: a reflection on one vote". *Administrative Law Quarterly*, 8(24) .(in Persian)
- Parvin Khairale, Faramarzi Reza, Pashaei Amiri Amin (2019), "Revision of laws and regulations is a step in guaranteeing the principle of legal security". *Knowledge of Public Law*, 9(30) .(in Persian)

- Parvin Khairale, Heydar Nejad Waliullah (2018), "Comparative study of the high management of the judiciary in the legal system of Iran and the European Union". *Knowledge of Public Law*, 8(26) .(in Persian)
- Pourazizi Mordekhe, Fatemeh, *Thesis on International Migration and Human Rights, Master's Thesis, University of Tehran, 2019.*(in Persian)
- Ramji-Nogales, Jaya. "Undocumented Migrants and the Failures of Universal Individualism." *Vanderbilt Journal of Transnational Law* 47: 3 (2014): 699-763.
- Ratha, Dilip. "Leveraging Remittances for Development." *Migration Policy Institute* 1 (2007): 1-16. www.migrationpolicy.org/pubs/MigDevPB_062507.pdf.
- Rennel Gonzales, Darlene (1387). *A comparative study of the social and economic rights of Afghan migrant workers in Iran and Mexican migrant workers in the United States of America, Master's thesis, Shahid Beheshti University.* .(in Persian)
- Rozi Talab Mohammad Mohsen, Parveen Khairale (1400), "a legal reflection on the structure and approval authority of the Secretariat of the Supreme National Security Council". *Knowledge of Public Law*, 10(32) .(in Persian)
- Serious Violations of Human Rights in the Gaza (۹-۲۰۰۸) Under International Humanitarian Law* ,*International Journal of Humanities*, spring ۲۰۰۹.
- Steve, John, and Smith. *The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations*. New York: Oxford University Press, 2017.
- The Universal Declaration of Human Rights*, (1948)
- Walzer.Michael, *spheres of justice: a defence of pluralism and equality* Review by: Joshua (1986) vol83, NO8, Cohen Published by: the journal of philosophy inc
- WANG, XIA. "Undocumented Immigrants as Perceived Criminal Threat: A Test of the Minority Threat Perspective." *Criminology* 50: 3 (2012): 743-776.
- Weiner, Myron. "Security, Stability, and International Migration." *International Security* 17: 3 (1992/1993): 91-126.

پروفیسر کاہنشاہ علوم اسلامی و مطالعات اسلامی

برائے اعلیٰ تعلیم اسلامی